Samen praten met Moeder Beer

Ontdek je eigen gebruiksaanwijzing en leer die van een ander kennen

Waar is de gebruiksaanwijzing?

Wanneer een kindje geboren wordt, krijgen de ouders er geen gebruiksaanwijzing bij. Er staat nergens precies beschreven hoe je dit kind moet opvoeden, wat het gelukkig maakt, waarom het huilt of hoe het later met boosheid, verdriet en andere gevoelens zal omgaan.

Maar er is nog iets bijzonders: het kind krijgt zelf ook geen gebruiksaanwijzing mee! Het moet nog ontdekken wie het is, wat het voelt, waarom het soms boos of verdrietig wordt en hoe het met anderen kan omgaan. En dat is voor ieder kind ANDERS.

We leren kinderen lopen, praten, fietsen, lezen en rekenen. Maar leren we ze ook hoe ze zelf in elkaar zitten? Waarom raakt een opmerking hen zo? Wat helpt wanneer ze bang zijn? En waarom reageert een ander anders op dezelfde gebeurtenis?

Als we onze eigen gebruiksaanwijzing onvoldoende leren kennen, kunnen we later in het leven tegen valkuilen aanlopen waarvan we niet goed weten hoe we ermee moeten omgaan. Daarom wil ik kinderen al jong helpen ontdekken wie ze zijn, wat ze voelen en wat ze daarmee kunnen doen. En minstens zo belangrijk: leren begrijpen dat de gebruiksaanwijzing van een ander anders kan zijn.

Je eigen gebruiksaanwijzing ontdek je stap voor stap. En die groeit met je mee.

Maar waarom moet dat eigenlijk?

‘Niet boos worden!’ ‘Stop met huilen!’ ‘Wees lief!’ ‘Je mag niet pesten!’ ‘Gedraag je netjes!’ ‘Zeg dank je wel!’ ‘Je hoeft niet bang te zijn!’

Dat zeggen we als volwassenen regelmatig. Maar leggen we ook uit wat we ermee bedoelen? Waarom maken we afspraken? Wat betekent lief zijn? En is boos zijn eigenlijk verkeerd?

Boosheid is een gevoel. Wat je vervolgens met die boosheid doet, is iets anders. Verdriet verdwijnt niet zomaar omdat iemand zegt dat je moet stoppen met huilen. Met Beertje Anders kunnen we samen onderzoeken wat, hoe en waarom.

Een filmpje als begin van een gesprek

De filmpjes van Beertje Anders zijn rustige verhalen over herkenbare situaties. De beertjes maken plezier, krijgen ruzie, zijn bang, verdrietig of verliefd, helpen elkaar en maken soms fouten. Je kunt het filmpje stilzetten, een stukje terugkijken of er later op terugkomen.

Een kind hoeft niet meteen over zichzelf te praten. Het kan eerst vertellen wat het van Beertje Anders of een ander beertje vindt. Zo wordt een gesprek soms gemakkelijker. Het filmpje is een begin, geen verplicht lesmoment.

Moeilijke onderwerpen bespreekbaar maken

Sommige filmpjes helpen om onderwerpen als pesten, verdriet, angst, een scheiding of problemen thuis voorzichtig ter sprake te brengen. Je praat eerst over wat de beertjes meemaken, zonder dat een kind direct iets over zichzelf hoeft te vertellen.

Ook zorgcoördinatoren, pedagogisch medewerkers en andere professionals in zorg en begeleiding kunnen de filmpjes gebruiken als aanknopingspunt voor een rustig één-op-één-gesprek. Het kind bepaalt wat het wil vertellen en in welk tempo.

Kijk, luister en vraag

Kijk samen op een rustig moment. Laat het kind reageren en kies één of twee vragen die bij het verhaal passen. Bijvoorbeeld: ‘Wat gebeurde er?’, ‘Hoe voelde het beertje zich?’, ‘Waarom deed het dat?’, ‘Wat zou jij zeggen?’ of ‘Zou iemand anders er anders over denken?’

Luister ook als het antwoord je verrast. Vertel gerust hoe jij erover denkt en waarom, zonder meteen te bepalen wat het kind moet voelen. Soms is samen stil kijken genoeg. Misschien komt het gesprek later.

Gevoelens zijn niet goed of fout

Blij zijn is prettig, maar ook angst, jaloezie, boosheid en verdriet horen bij het leven. Een kind mag boos zijn, maar mag daarom niet iemand slaan. Door dat verschil te bespreken, ontdekt het kind dat gevoelens en gedrag niet hetzelfde zijn.

Gevoelens kunnen sterk zijn, veranderen, verborgen blijven of juist zichtbaar worden. Soms weet een kind nog niet precies wat het voelt. Ook dat mag. Wat jou troost, helpt een ander misschien niet. Dat is precies waarom luisteren zo belangrijk is.

Geen ondervraging, geen haast

Gebruik een filmpje nooit om een kind een bekentenis of gewenst antwoord te ontlokken. Als een kind iets persoonlijks vertelt, luister dan rustig en neem het serieus. Bij ernstige zorgen of onveiligheid is passende hulp nodig; de filmpjes vervangen geen professionele begeleiding.

Waarom hetzelfde verhaal nog eens bekijken?

Jonge kinderen ontdekken bij herhaling vaak nieuwe dingen. Wat vandaag vooral grappig is, kan morgen een vraag oproepen. Daarom mag hetzelfde filmpje gerust vaker worden bekeken.

Misschien praat Moeder Beer er overdag over. ’s Avonds ziet Vader Beer het verhaal vanuit een andere hoek. En bij Oma Beer, met een stukje appeltaart, komt er weer een ander gesprek op gang. Ook opa, een broer, zus of andere vertrouwde volwassene kan een nieuwe gedachte toevoegen.

Zo leert een kind dat mensen niet allemaal hetzelfde denken of voelen. De eigen gebruiksaanwijzing leren kennen gaat hand in hand met die van een ander leren begrijpen.

Niet alles hoeft over moeilijke gevoelens te gaan

Ook afspraken, samenwerken, grenzen, goede voeding en genieten van het leven verdienen aandacht. Waarom zeggen we dank je wel? Waarom is STOP ook echt stop? Waarom eten we groenten, terwijl taart soms veel lekkerder lijkt? Begrijpen waarom iets belangrijk is, helpt meer dan alleen een regel onthouden.

En vergeet het plezier niet. Samen lachen, spelen, genieten en iets nieuws ontdekken horen er net zo goed bij.

Hoe gebruik je de handleiding bij ieder filmpje?

Bij ieder filmpje vind je een korte A4 met de kern van het verhaal, momenten om eventueel te pauzeren, open vragen, een mogelijke uitleg en een idee om later verder te praten. Je hoeft niet alles te doen. Kies wat bij dit kind en dit moment past.

We houden daarbij steeds vijf vragen in gedachten: Wat gebeurt er? Wat voelt het beertje? Hoe en waarom gebeurt het? Wat denkt het kind? Hoe kunnen we er later op terugkomen?

Ook volwassenen blijven ontdekken

Kinderen kunnen ons verrassen met een andere kijk op een gebeurtenis. Misschien leren we daardoor zelf iets over onze woorden of verwachtingen. Je hoeft niet overal meteen een antwoord op te hebben. ‘Dat weet ik eigenlijk niet. Zullen we het samen onderzoeken?’ is soms een prachtig begin.

Leer jezelf kennen. Probeer een ander te begrijpen.
En ontdek dat ANDERS zijn heel gewoon is.

Dus kijk, luister, vraag, vertel, lach, verwonder en kom er gerust nog eens op terug.
Veel plezier met samen ontdekken!

— Moeder Beer